

BESLUIT VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND

VERZONDEN 11 MAART 2024

Zaaknummer : OMG-010014/DMS425348
Ontheffinghouder : Stichting Forteiland Pampus
Betreft : Definitief besluit Wnb aanvraag ontheffing ruimtelijke ingrepen
Locatie : Forteiland Pampus, gemeente Gooise Meren

Inhoudsopgave**A. Besluit**

- Onderwerp aanvraag
- Besluit
- Procedureel
- Zienswijze
- Wijzigingen t.o.v. ontwerpbesluit

B. Voorschriften en beperkingen**C. Overwegingen en toetsingen**

- Wettelijk kader
- Inhoudelijke beoordeling aanvraag
- Slotoverwegingen

D. Samenhangende besluiten**E. Kennisgeving****A. BESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND****1. Onderwerp aanvraag**

Het voornemen van Stichting Forteiland Pampus is om twee windturbines in de zuidoosthoek van het eiland Pampus te plaatsen en in gebruik te nemen. Zie bijlage 1 bij dit besluit voor de locaties van de te plaatsen windturbines. Het gaat hierbij om het plaatsen van twee BESTWATT BW10 windturbines. Deze windturbines hebben een rotordiameter van 10 meter en rotor oppervlakte van 78 m². De roteren draaien bij met een snelheid van 40 tot 80 rotaties per minuut. De draai as van elke windturbine bevindt zich 15 meter boven maaiveld. Zij worden geacht ongeveer 25 jaar stroom te leveren. Deze turbines worden geplaatst om de bestaande functies op het eiland qua energievoorziening zelfvoorzienend te laten worden. Ook vinden er enkele wijzigingen in de bebouwing plaats, en wordt op een grasveld een klein zonnepark ontwikkeld.

De aanvraag heeft betrekking op de aanleg- en gebruiksfase van een tweetal windturbines. De aanlegfase betreft de volgende werkzaamheden: graven, heiwerkzaamheden, optakelen van de turbinesegmenten, en in elkaar zetten van de turbines. In de aanlegfase is er geen sprake van (ver)storen, aantasting en/of vernietiging van jaar rond beschermde nesten en/of andere vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten.

In de gebruiksfase zijn de windturbines in exploitatie. Dit stadium is hetgeen waar de ontheffing op ziet, namelijk dat bij draaiende rotorbladen vogels aanvaringsslachtoffer kunnen worden en daardoor sterven. De ontheffing is aangevraagd tot 1 januari 2048; hierbij is uitgegaan van een exploitatie van ongeveer 25 jaar.

Voor het overige blijft het eiland grotendeels ongewijzigd. Er vinden wel enige wijzigingen plaats aan een aanleghaven en aan enkele bijgebouwen. Bovendien wordt een toename van het aantal bezoekers aan het eiland verwacht. Deze elementen zijn geen onderdeel van deze aanvraag en zijn dus ook niet beoordeeld.

Door bovengenoemde aanvaringsslachtoffers is er sprake van overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb. Om die reden wordt voor de ingebruikname van de twee windturbines ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 1 van de Wnb. Daarnaast is er sprake van opzettelijk storen, zoals genoemd in artikel 3.1 lid 4 van de Wnb.

Er worden mitigerende maatregelen getroffen. Tijdens de nachtperiode gedurende de actieve periode van vleermuizen, wordt een stilstandvoorziening getroffen voor beide turbines. Hiermee worden slachtoffers voor vleermuizen, voorkomen. Omdat deze maatregel wordt getroffen, wordt voor vleermuissoorten geen ontheffing aangevraagd omdat er geen sprake is van het opzettelijk doden en verstoren van vleermuissoorten. In deze periode in de nacht vliegende vogels profiteren ook van deze maatregel.

Daarnaast wordt één van de rotorbladen (bij beide turbines) gedeeltelijk zwart gemaakt. Deze maatregel kan overdag de zichtbaarheid van de turbines (rotoroppervlak) voor vliegende vogels vergroten en daarmee het aantal slachtoffers eveneens verminderen. In uw ecologische onderbouwing wordt verwezen naar een onderzoek van R. May ed. (2020) waarin is aangetoond dat het aantal slachtoffers door het toepassen van deze maatregel met orde grootte 70% kan worden verminderd ten opzichte van niet gemitigeerde rotorbladen (bron: R. May ed., *Paint it black; Efficacy of increased windturbine rotor blade visibility to reduce avian fatalities*. Ecol Evol. 2020;10:8927–8935. <https://doi.org/10.1002/ece3.6592>).

De aanleg van de twee turbines vindt plaats buiten de broedtijd. De turbines worden op de zuidoostzijde van het eiland geplaatst. Dit is een relatief open terrein, waar zich relatief weinig vogels ophouden. Op het eiland is dit terrein het minst kwetsbare terrein voor de plaatsing van turbines, aldus het in uw opdracht uitgevoerde onderzoek.

Echter, ondanks alle maatregelen kunt u niet voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wnb worden overtreden. Om die reden wordt voor bovenstaande werkzaamheden ontheffing gevraagd van de Wnb.

In verband met het gebruik van deze turbines wordt door de initiatiefnemer, Stichting Forteiland Pampus, ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in:

- artikel 3.1, lid 1 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk doden, en artikel 3.1 lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk storen, van exemplaren van de aalscholver (*Phalacrocorax carbo*), bergeend (*Tadorna tadorna*), boerenwaluw (*Hirundo rustica*), brilduiker (*Bucephala clangula*), buizerd (*Buteo buteo*), dodaars (*Tachybaptus ruficollis*), fuut (*Podiceps cristatus*), grauwe gans (*Anser anser*), groenling (*Chloris chloris*), grote zaagbek (*Mergus merganser*), grote zilverreiger (*Ardea alba*), havik (*Accipiter gentilis*), houtduif (*Columba palumbus*), ijseend (*Clangula hyemalis*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), krakeend (*Mareca strepera*), krooneend (*Netta rufina*), kuifeend (*Aythya fuligula*), meerkoet (*Fulica atra*), merel (*Turdus merula*), middelste zaagbek (*Mergus serrator*), pontische meeuw (*Larus cachinnans*), putter (*Carduelis carduelis*), rotgans (*Branta bernicla*), tafeleend (*Aythya ferina*), stormmeeuw (*Larus canus*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), waterhoen (*Gallinula chloropus*), waterral (*Rallus aquaticus*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), winterkoning (*Nannus troglodytes*), wintertaling (*Anas crecca*), witte kwikstaart (*Motacilla alba*), wulp (*Numenius arquata*), zanglijster (*Turdus philomelos*), zilvermeeuw (*Larus argentatus*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*) en zwarte kraai (*Corvus corone*).

De ontheffing is aangevraagd voor de periode van 1 november 2023 tot en met 1 januari 2048. De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer OMG-010014/DMS425348.

2. Besluit

Wij besluiten om op grond van artikel 3.3 lid 1 van de Wnb aan Stichting Forteiland Pampus ontheffing te verlenen van:

- artikel 3.1, lid 1 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk doden van exemplaren van de aalscholver, bergeend, boerenwaluw, brilduiker, buizerd, dodaars, fuut, grauwe gans, groenling, grote zaagbek, grote zilverreiger, havik, houtduif, ijseend, kleine karekiet, krakeend, krooneend, kuifeend, meerkoet, merel, middelste zaagbek, pontische meeuw, putter, rotgans,

- stormmeeuw, tafeleend, tuinfluiter, waterhoen, waterral, wilde eend, winterkoning, wintertaling, witte kwikstaart, wulp, zanglijster, zilvermeeuw, zwartkop en zwarte kraai;
- artikel 3.1, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk storen van exemplaren van de aalscholver, bergeend, boerenwaluw, brilduiker, buizerd, dodaars, fuut, grauwe gans, groenling, grote zaagbek, grote zilverreiger, havik, houtduif, ijseend, kleine karekiet, krakeend, krooneend, kuifeend, meerkoet, merel, middelste zaagbek, pontische meeuw, putter, rotgans, stormmeeuw, tafeleend, tuinfluiter, waterhoen, waterral, wilde eend, winterkoning, wintertaling, witte kwikstaart, wulp, zanglijster, zilvermeeuw, zwartkop en zwarte kraai;

ten behoeve van het plaatsen en in gebruik nemen van twee windturbines op het Forteiland Pampus met een ashoogte van 15 meter en een rotordiameter van 10 meter. De locatie van de twee windturbines is weergegeven op de figuur in bijlage 2 bij dit besluit.

3. Procedure

Uniforme openbare voorbereidingsprocedure

Uw aanvraag wordt behandeld met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Wij hebben de aanvraag op 10 mei 2023 ontvangen en geregistreerd onder zaaknummer OMG-010014/DMS425348. Op 14 juli en 31 juli 2023, 16 oktober 2023 en 22 november 2023 is, conform onze verzoeken van 29 juni 2023, 21 september 2023 en 1 november 2023, de aanvraag aangevuld.

De aanvraag wordt behandeld met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

De ontheffingaanvraag en het ontwerpbesluit hebben gedurende een termijn van 6 weken (29 december 2023 tot en met 8 februari 2024) ter inzage gelegen en belanghebbenden zijn in de gelegenheid gesteld zienswijzen kenbaar te maken.

4. Zienswijze

Er is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen.

5. Wijzigingen ten opzichte van het ontwerpbesluit

De volgende inhoudelijke wijzigingen zijn aangebracht ten opzichte van het ontwerpbesluit:

1. Omdat per 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking is getreden, die in de plaats komt van de Wnb, is op pagina 13 een alinea toegevoegd over het overgangsrecht, waardoor deze aanvraag die al is ingediend voor 1 januari 2024, nog onder de regelgeving van de Wnb valt.

B. Voorschriften en beperkingen

Aan dit besluit verbinden wij op grond van artikel 5.3, eerste, tweede en derde lid van de Wnb de navolgende voorschriften en beperkingen. Op grond van artikel 5.4, eerste en derde lid, Wnb kan de ontheffing worden ingetrokken als in strijd met de ontheffing of de voorschriften wordt gehandeld. Tevens is dan sprake van een economisch delict.

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Onder werkzaamheden wordt verstaan alle handelingen die het projectgebied aantasten inclusief de voorbereidende werkzaamheden (inclusief asbestsanering), werkzaamheden die dienen tot het ongeschikt maken van leefgebied, mitigerende en compenserende activiteiten.
4. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Omgevingsdienst Noord-Holland Noord indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen of werkzaamheden dan bedoeld in voorschriften 1 en 2 noodzakelijk zijn.
5. Indien de mitigerende/compenserende maatregelen niet worden toegepast zoals in dit besluit is weergegeven en/of als de ontheffinghouder voornemens is om de werkzaamheden of de planning van de werkzaamheden niet conform de aanvraag uit te voeren, dient contact opgenomen te worden met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

6. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
7. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde ontheffing mag langs elektronische weg, leesbaar worden getoond.
8. De werkzaamheden en voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
9. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te (laten) stellen waarin de in de ontheffing genoemde voorschriften zijn opgenomen. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

Meldingsplicht

10. De ontheffinghouder dient minimaal 5 werkdagen voorafgaand aan de werkzaamheden de start van de werkzaamheden alsmede het moment van ingebruikname van de turbines te melden bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De melding dient plaats te vinden via het digitale meldformulier 'Formulier start ruimtelijke ingreep' op de website van de OD NHN. Met de melding dient u ook het ecologisch werkprotocol mee te sturen.

Specifieke voorschriften

11. Ontheffinghouder dient een stilstand voorziening, waarbij beide turbines worden stilgezet, te treffen tussen zonsondergang en zonsopgang gedurende het actieve seizoen van vleermuizen, welke globaal loopt van 1 maart tot en met 30 november. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. Een expert op het gebied van vleermuizen dient dit te bepalen.
12. Ontheffinghouder dient per windturbine één rotorblad aan beide zijden gedeeltelijk zwart te maken, zoals aangegeven in de passende beoordeling versie 21 november 2023 pagina 12, met verwijzing naar artikel R. May (2020). Vanaf de ingebruikname van de exploitatiefase dient deze maatregel te zijn uitgevoerd.
13. Gedurende de gehele exploitatiefase dient de zwarte kleur gehandhaafd te worden. Indien er gebreken zijn, dienen de windturbines onderhouden te worden.
14. Ontheffinghouder dient gedurende de werkzaamheden in de aanlegfase rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Een week voor start van de werkzaamheden dient een broedvogelcheck te worden uitgevoerd. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten dienen de werkzaamheden ten aanzien van de bouw van de windturbines buiten de broedperiode van aanwezige soorten te worden uitgevoerd. Wij wijzen u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
15. De twee turbines dienen te worden geplaatst op de locatie zoals weergegeven in bijlage 1 bij dit besluit.
16. De twee turbines dienen een maximale afmeting te hebben van 15 meter ashoogte en 10 meter rotordiameter.

Monitoring

17. Bij de twee windturbines op Pampus dient monitoring uitgevoerd te worden naar vogelslachtoffers. De monitoring dient minimaal voor de duur van een jaar zonder onderbreking uitgevoerd te worden vanaf het moment van ingebruikname van beide

¹ Het bevoegd gezag verstaat onder een ecologisch deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de ecologisch deskundige:

- op een HBO-, dan wel of universitaire niveau een opleiding heeft genoten, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of

zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederlands bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

windturbines. De uitvoering dient te gebeuren door een deskundige, ten aanzien van het op soortniveau herkennen en op soortnaam brengen van dode vogels.

18. De ontheffinghouder dient maximaal drie maanden na beëindiging van de laatste zoekronde een verslag van de monitoringsresultaten van het jaar onderzoek te overleggen via postbus@odnhn.nl onder vermelding van zaaknummer OMG-010014/DMS425348. In dit verslag dient ook vermeld te worden eventueel voorgestelde aanvullende maatregelen en/of monitoring indien sprake is van onverwachte/ongewenste aantallen slachtoffers van specifieke soorten ten opzichte van het verwachte aantal slachtoffers zoals in dit besluit is omschreven. Alle gevonden slachtoffers dienen, zo mogelijk per soort gespecificeerd, door te werken in deze rapportage.
19. Indien de monitoringsresultaten daar aanleiding toe geven dient dit direct na de monitoringsronde tussentijds bij de OD NHN (via postbus@odnhn.nl onder vermelding van zaaknummer OMG-010014/DMS425348) te worden gemeld.
20. De monitoringsresultaten dienen minimaal de gegevens te bevatten zoals weergegeven in bijlage 3 bij dit besluit.
21. Bij het aantreffen van gewonde dieren dienen deze zo spoedig mogelijk naar de dichtstbijzijnde opvanglocatie te worden gebracht.
22. De onderzoeksinspanning voor de monitoring van vogelslachtoffers dient tenminste het volgende te bevatten: tijdens de periode met uitgevlogen jongen (globaal 1 juli), voorjaars- (globaal 15 april) en najaarstrek (globaal 15 september) alsmede winter (globaal 15 januari) - waarbij voor elke periode geldt: enkele dagen eerder of later afhankelijk van weersomstandigheden- dient ontheffinghouder gedurende drie weken twee keer per week voor kleine vogels (zangvogels, weidevogels), en één keer per week voor overige, grotere vogels, te laten bekijken door een deskundige of er vogelslachtoffers zijn. Het zoekvlak rondom beide turbines bedraagt voor kleine vogels 1 maal de ashoogte (15 meter), en voor grotere vogels 1,25 maal de ashoogte. De resultaten dienen te worden geëxtrapoleerd naar de overige perioden in het jaar, waarbij voor lagere aantallen slachtoffers gedurende die overige periodes mag worden gecorrigeerd.

Onze contactgegevens zijn: OD NHN, Postbus 2095, 1620 EB Hoorn, 088-10 21 300, e-mail: postbus@odnhn.nl.

Wij wijzen u erop dat als u de beoogde situatie niet conform de aanvraag uitvoert u mogelijk in overtreding bent van de Wnb. Wij kunnen dan door middel van de oplegging van een last onder dwangsom dan wel door middel van bestuursdwang de met de wet strijdige situatie beëindigen. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Wnb bepaalde (dit zijn de bestuursrechtelijke sancties). Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd.

Geldigheid

De ontheffing geldt voor de periode vanaf de datum van verzending tot en met 1 januari 2048.

C. Overwegingen en toetsingen

C1. Wettelijk kader

De aalscholver, bergeend, boerenzwaluw, brilduiker, buizerd, dodaars, fuut, grauwe gans, groenling, grote zaagbek, grote zilverreiger, havik, houtduif, ijseend, kleine karekiet, krakeend, krooneend, kuifeend, meerkoet, merel, middelste zaagbek, Pontische meeuw, putter, rotgans, stormmeuw, tafeleend, tuinfluiter, waterhoen, waterral, winterkoning, wilde eend, wintertaling, witte kwikstaart, wulp, zanglijster, zilvermeuw, zwartkop en zwarte kraai zijn beschermde vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Europese Vogelrichtlijn. De richtlijn ziet op de bescherming van individuele vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden. Op grond van artikel 3.1 van de Wnb is het verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn:

- opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.1, lid 1);
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (artikel 3.1, lid 2);
- eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben (artikel 3.1, lid 3);
- opzettelijk te storen (artikel 3.1, lid 4).

Het verbod, bedoeld in artikel 3.1, vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Op grond van artikel 3.3 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

C2. Inhoudelijke beoordeling aanvraag

Andere bevredigende oplossing

Het plaatsen van windturbines zal in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) aangezien er geen locaties zijn waar geen soorten voorkomen.

De ingrepen zijn locatiegebonden, het is niet mogelijk om op een alternatieve locatie maatregelen te nemen, omdat er geen andere beschikbare locaties zijn om het Forteiland Pampus qua energievoorziening zelfvoorzienend te laten zijn. Zonder de twee turbines is het niet mogelijk de benodigde energievoorziening op te wekken. Op een stuk grasland nabij de turbines worden ook zonnepanelen geplaatst (bron: Activiteitenplan, pagina 7-8). De benodigde capaciteit moet van de turbines plus de zonnepanelen samen komen; een van beide onderdelen achterwege laten leidt tot te weinig energiecapaciteit. Het is onhaalbaar en onwenselijk om kabels vanaf het vaste land onder het water van het IJmeer te leggen om vanaf het vaste land het eiland van stroom te voorzien. Derhalve zijn er geen alternatieve mogelijkheden het eiland te voorzien van voldoende stroom.

Er is overwogen windturbines met 'wokkeltechniek' toe te passen. Het blijkt echter dat de opbrengst van een turbine met 'wokkeltechniek' significant lager is dan een turbine met rotorbladen, en dat dan veel meer dan twee turbines nodig zouden zijn om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken. Voor meer dan twee turbines is geen plaats zodat dit als alternatief onmogelijk is gebleken.

Voor de geplande werkzaamheden en inrichting van het plangebied zijn alternatieven met betrekking tot locatie, inrichting, werkwijze en planning derhalve niet mogelijk. De werkwijze is geoptimaliseerd en de planning aangepast aan de kwetsbare periode van de betreffende soorten. Een andere planning van de werkzaamheden in de tijd gezien is naar uw oordeel niet mogelijk, aangezien dan in kwetsbare perioden van beschermde soorten moet worden gewerkt. De gebruiksfase is jaarrond dus daar is ook geen alternatieve periode voor.

Gezien het voorgaande is er geen mogelijkheid voor een andere bevredigende oplossing.

Met het bovenstaande heeft u naar uw oordeel onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossing is voor de geplande werkzaamheden. Wij stemmen in met de door u gegeven onderbouwing van de afwezigheid van andere bevredigende oplossingen.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang:

- in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid.

Het doel van het voornemen is om windturbines te realiseren ten behoeve van het opwekken van elektriciteit door middel van een bron van hernieuwbare energie. Stichting Forteiland Pampus (hierna: de Stichting) is voornemens om Forteiland Pampus te transformeren naar een duurzaam, zelfvoorzienend eiland inclusief aanleghaven en bijgebouwen. Belangrijk onderdeel van deze transformatie betreft een duurzaam energiesysteem. De onderdelen aanleghaven, bijgebouwen en

nieuw circulair entreegebouw zijn separate onderdelen en zijn **geen** onderdeel van onderliggende aanvraag.

Het project Duurzaam energiesysteem Pampus, waarbij een innovatief, duurzaam en volledig zelfvoorzienend energiesysteem gerealiseerd zal worden, gaat bijdragen aan het drastisch terugdringen van CO₂ en het duurzaam inrichten van zowel stad als landelijk gebied in de provincie Noord-Holland. De energievoorziening is voorts nodig om een toename van het aantal bezoekers aan Pampus te kunnen verwerken.

Pampus heeft afgelopen jaren veel energiemodellen doorgerekend. Daaruit blijkt telkens weer dat alleen een combinatie van opwektechnieken kan zorgen voor een duurzaam zelfvoorzienende invulling van de energie op Pampus. Daarbij is windenergie precies de goede aanvulling op zonne-energie, omdat de opwekking van de één juist vaak gebeurt op het moment dat de andere techniek minder oplevert.

De uitstoot van broeikasgassen, die onder meer vrijkomen bij de productie uit fossiele brandstoffen, leidt tot klimaatverandering. Klimaatverandering is een mondiale bedreiging die op verschillende plekken verschillende gevolgen heeft voor mens en natuur. De gevolgen hiervan hebben een belangrijke negatieve invloed op openbare veiligheid, flora en fauna, volksgezondheid en economie. Op internationaal, Europees, nationaal en lokaal niveau wordt ingezet op het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Het toepassen van windturbines draagt bij aan het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen en levert daarmee een bijdrage aan het voorkomen en beperken van negatieve invloeden van klimaatverandering. Het verminderen van fossiele emissies leidt ook tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid. Zodoende dient het voornemen naar uw oordeel het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat het voornoemde belang voldoende onderbouwd is.

Staat van instandhouding

Inleiding en onderzoeksmethode

Vooraf kan worden aangegeven dat het effect van het project in de zin van slachtoffers beperkt is, aangezien het gaat om slechts twee turbines die bovendien zeer klein zijn. De 'gevaarzone' is daarmee beperkt tot twee kleine rotoroppervlakken, van elk 78 m² per turbine. Doordat de rotorbladen (omdat ze klein zijn) snel draaien, levert dit wel relatief meer slachtoffers op van vogels die zich binnen het rotoroppervlak begeven. Er is uitgegaan van orde grootte twintig slachtoffers (verdeeld over alle vogelsoorten) per turbine per jaar. Dit is een gemiddelde dat doorgaans voor grote turbines gehanteerd wordt. Omdat de turbines op Pampus op een eiland binnen een vogelrijk Natura 2000-gebied komen te staan, is worst case wel van die twintig slachtoffers per turbine uitgegaan.

Om de effecten op vogels te kunnen bepalen, is gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

- Broedvogels op het eiland Pampus zelf: er is gebruik gemaakt van broedvogelinventarisaties van vrijwilligers die dit al 20 jaar in beeld brengen;
- Watervogeltellingen in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring, voor Natura 2000-gebied 'Markermeer & IJmeer', in opdracht van Rijkswaterstaat en SOVON;
- Antea Group heeft naar aanleiding van het bureauonderzoek ook zelf een watervogeltelling gedaan, conform het protocol van SOVON. Dit was gericht op de directe omgeving rondom Pampus, om de aanwezige soorten en hun aantallen in beeld te brengen. Dit is gedaan overdag, op 4 data, voornamelijk in de winterperiode (periode december tot en met maart).

Voor de soorten die in de omgeving van Pampus voorkomen, en die daardoor aanvaringsslachtoffer kunnen worden, is de natuurlijke sterfte in beeld gebracht met behulp van gegevens van de British Trust for Ornithology (www.bto.org). Aan de hand daarvan is de ORNIS-norm per soort bepaald, namelijk 1% van de natuurlijke sterfte van een populatie van een soort. Bij dit project is het begrip 'populatie' op meerdere niveaus bekeken en beoordeeld, namelijk zowel op regionaal als op nationaal niveau. Zolang de sterfte als gevolg van het project beneden de 1% van de natuurlijke sterfte van een populatie blijft, is een verslechtering ten aanzien van de staat van instandhouding meestal uit te sluiten.

Er is niet gecorrigeerd voor niet-natuurlijke sterfte, omdat daar te weinig gegevens over bekend zijn; er is wel uitgegaan van de adult survival rate (percentage van adulte vogels dat per jaar overleeft) voor soorten. Die is mede gebruikt om de natuurlijke sterfte te bepalen. Er is voorts een worst case benadering toegepast, door bij de natuurlijke sterfte alleen uit te gaan van sterfte van adulte vogels, ouder dan minimaal een jaar. Er is ook een segment soorten waarvoor geen adult

survival rate gegevens beschikbaar zijn. Voor die soorten is uitgegaan van een fictieve natuurlijke sterfte van 5% op jaarbasis van de adulten.

Voor een aantal soorten is in het onderzoek van Antea Group aangegeven dat de 1% ORNIS-norm wordt overschreden. Voor die soorten heeft een nadere beoordeling plaatsgevonden.

Naast bovengenoemde kwantitatieve analyses heeft ook een kwalitatief onderzoek plaatsgevonden, waarbij onder meer het watervogelonderzoek van Antea Group zelf is gebruikt. Hierbij is gekeken naar aanwezigheid, vlieggedrag, vlieghoogte en het wel of niet over het eiland vliegen van de desbetreffende soorten. Dit kwalitatieve onderzoek heeft ook meegewogen in het oordeel of er wel of geen slachtoffers voor de soort moeten worden verwacht.

Staat van instandhouding van de vogelsoorten

De aangevraagde soorten zijn in het plangebied, of de directe omgeving, aangetroffen. Zij komen in meerdere of mindere mate regelmatig voor in de directe omgeving van, en soms ook binnen het plangebied. Een aantal van deze soorten komt niet jaarrond in het plangebied voor, maar kunnen bijvoorbeeld tijdens de voorjaars- of najaarstrek, of bijvoorbeeld tijdens het winterseizoen (voor wintergasten) in aanvaring met de rotorbladen komen.

Voor alle soorten is de landelijke en regionale omvang van de populatie bepaald. Een tabel hierover is in dit besluit opgenomen als bijlage 2. Vervolgens is de kans bepaald dat een soort slachtoffer kan worden van een aanvaring met de turbines. Uitgerekend is hoeveel slachtoffers er per soort per jaar kunnen vallen. Dit aantal is vergeleken met de jaarlijkse natuurlijke sterfte. Zolang het aantal slachtoffers lager is dan 1% van de natuurlijke sterfte van een (regionale) populatie, is er zeker geen sprake van een effect op de staat van instandhouding van die soort. Voor alle soorten is deze exercitie gedaan voor zover er gegevens beschikbaar waren.

De aangevraagde zangvogels (tuinfluiter, zwartkop, witte kwikstaart, putter, groenling, winterkoning, zanglijster, merel, zwarte kraai) en houtduif zijn relatief algemene soorten, waarvoor het effect van de windturbines zeker niet gaat leiden tot overschrijding van de ORNIS-norm van 1% additionele sterfte van de populatie (noch regionaal noch landelijk). Derhalve is voor deze soorten een aantasting van de gunstige staat van instandhouding uit te sluiten.

Voor de volgende soorten wordt een overschrijding van de 1% norm voor additionele sterfte niet op voorhand uitgesloten: aalscholver, boerenwaluw (wegens lokale omstandigheden nadere beoordeling nodig), brilduiker, fuut, grauwe gans, grote zaagbek, ijseend, krakeend, meerkoet, stormmeeuw, Pontische meeuw, waterral en krooneend. Voor deze soorten heeft een nadere beoordeling plaatsgevonden.

Aalscholver

Landelijk gezien is sinds de jaren '70 het bestand aalscholvers vertienvoudigd; recent stagneert de populatie en is er een lichte teruggang in aantallen broedvogels. De dichtheden zijn in Noord-Holland verhoudingsgewijs groot ten opzichte van andere provincies. De aantallen in de omgeving van het plangebied zijn gemiddeld. De beoordeling van de staat van instandhouding als broedvogel en als niet-broedvogel is gunstig (bron: sovon). De aalscholver gebruikt het Markermeer om te foerageren, terwijl hij bijvoorbeeld rust in het Naardermeergebied. Bij het watervogelonderzoek van Antea Group is de soort in de omgeving van Pampus aangetroffen, maar vooral vliegend op een hoogte tussen 10 à 15 meter en 100 meter boven het wateroppervlak. Er is niet waargenomen dat aalscholvers over Pampus vlogen. Dit kan echter niet worden uitgesloten. Het aantal slachtoffers is dusdanig gering (geschat op maximaal twee per jaar) zodat effecten ten aanzien van de staat van instandhouding zijn uit te sluiten.

Boerenwaluw

De landelijke staat van instandhouding van de boerenwaluw als broedvogel is zeer ongunstig. Wel is er een positieve trend in de aantallen broedvogels (bron: sovon). Op het eiland Pampus hebben in 2022 twintig paar boerenwaluwen gebroed. De boerenwaluw is een soort die op rotorhoogte vliegt (d.w.z. rotoren van kleine turbines zoals op Pampus). Toch wordt de soort maar zelden als aanvaringsslachtoffers van dergelijke turbines gevonden (■■■■■■■■■■, 2020; onderzoek van 6 turbinelocaties). De soort heeft een grote reproductie. Deze wordt door de weinige aanvaringsslachtoffers van het project niet tenietgedaan; op landelijk niveau is de gehele op Pampus aanwezige populatie al veel kleiner dan 1% sterfte van de landelijke populatie. Gezien het voorgaande zijn effecten op de staat van instandhouding uit te sluiten.

Brilduiker

In het landelijke verspreidingsbeeld is het gehele IJsselmeergebied (inclusief Markermeer en IJmeer) naast het Deltagebied een belangrijk gebied voor de brilduiker. De dichtheden in de omgeving van het plangebied zijn relatief hoog. De staat van instandhouding voor deze soort als niet-broedvogel is zeer ongunstig. Ook de aantalsontwikkeling in Markermeer-IJmeer laat een structurele afname zien, die al sinds de jaren '70 gaande is (bron: sovon). De brilduiker is een wintergast in het Markermeer/IJmeer. Tijdens de NEM tellingen zijn gemiddeld twintig brilduikers waargenomen in de wijde omgeving van Pampus. Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn drie brilduikers waargenomen. Dit waren vermoedelijk langstreckende individuen. In de directe omgeving van Pampus is voor deze soort slechts marginaal leefgebied aanwezig. De waargenomen vogels vlogen over het water en niet over Pampus. Er wordt van beide turbines een van de rotorbladen zwart gemaakt. Dit vergroot de zichtbaarheid van het rotoroppervlak. Indien er slachtoffers vallen, hetgeen niet geheel is uit te sluiten, heeft dit geen invloed op de staat van instandhouding.

Fuut

De staat van instandhouding van de fuut is op landelijke schaal matig ongunstig. In het IJsselmeergebied (inclusief Markermeer en IJmeer) komen redelijke aantallen voor vergeleken met andere landsdelen. Het bestand in het Markermeer en IJmeer vertoont fluctuaties, maar bevindt zich nog wel boven de instandhoudingsdoelstelling (bron: sovon). Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn 155 futen rustend binnen een straal van 500 meter rondom Pampus waargenomen. De meeste dieren bevonden zich foeragerend bij vissersschepen, op ongeveer 250 tot 300 meter afstand van het eiland. De figuur in de passende beoordeling (heatmap, pagina 14) laat zien dat futen aan alle kanten van het eiland voorkomen, en soms in behoorlijke aantallen. Futen vliegen in rechte lijn; meestal vliegen ze dan over water. Meestal wordt alleen bij verstoring opgevoegen. Er wordt van beide turbines een van de rotorbladen zwart gemaakt. Dit vergroot de zichtbaarheid van het rotoroppervlak. Door deze maatregel wordt voorkomen dat de 1% norm van de natuurlijke sterfte van de regionale populatie wordt overschreden.

Grauwe gans

De staat van instandhouding als broedvogel en als niet-broedvogel is gunstig. De aantalsontwikkeling is positief (bron: sovon). Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn wel grauwe ganzen waargenomen, maar voornamelijk overvliegend en niet op rotorhoogte (of tussen 5 en 10 meter of boven 50 meter, in beide gevallen boven het water en niet boven het land). De aantallen grauwe gans vertonen een significante stijging, zowel regionaal als nationaal. Die stijging is veel groter dan de enkele potentiële slachtoffers die vallen als gevolg van het windproject. Derhalve is een effect ten aanzien van de staat van instandhouding uit te sluiten.

Grote zaagbek

De staat van instandhouding van de grote zaagbek als niet-broedvogel is zeer ongunstig, en de aantalsontwikkeling laat op landelijke schaal een langdurige afname zien, die al sinds de jaren '70 gaande is. In het Markermeer en IJmeer is de trend ongeveer neutraal sinds ongeveer 2000 (bron: sovon). Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn maximaal tien grote zaagbekken waargenomen in de omgeving van Pampus. Ook is een groepje van vier grote zaagbekken overvliegend over het water waargenomen. Dit gebeurde weliswaar niet boven Pampus, maar wel op rotorhoogte. De verwachting is dat grote zaagbek zelden boven Pampus zal komen, en boven water vliegt. Er wordt van beide turbines een van de rotorbladen zwart gemaakt. Dit vergroot de zichtbaarheid van het rotoroppervlak. Door deze maatregel wordt voorkomen dat de 1% norm van de natuurlijke sterfte van de regionale populatie wordt overschreden.

IJseend

De landelijke staat van instandhouding voor de ijseend is zeer ongunstig. De aantalsontwikkeling laat een afname sinds ongeveer 1990 zien (bron: sovon). Uit de NDFF blijkt dat de laatste 6 jaar slechts twee maal een ijseend in het IJmeer is aangetroffen; dit waren vermoedelijk incidentele waarnemingen. Indien de soort nabij Pampus zou worden waargenomen, dan is dat om in het water te foerageren, terwijl de soort geen vliegbewegingen over het eiland zou maken. De turbines hebben daarom geen effect op de ijseend.

Krakeend

De landelijke staat van instandhouding van de krakeend is gunstig, zowel voor broedvogels als voor niet-broedvogels. De aantalsontwikkeling laat een sterk stijgende trend zien (bron: sovon). De krakeend komt in de omgeving van Pampus voornamelijk voor als wintergast. Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn maximaal 83 krakeenden waargenomen, met name aan de noordwestzijde alsmede in de haven van Pampus. Dit is niet aan de kant waar de turbines

komen. Er zijn ook kraakeenden vliegend waargenomen, en ook op rotorhoogte, maar alleen boven water en niet boven Pampus zelf. De staat van instandhouding van de kraakeend is positief, zowel landelijk als regionaal. Er wordt van beide turbines een van de rotorbladen zwart gemaakt. Dit vergroot de zichtbaarheid van het rotoroppervlak. Door deze maatregel wordt voorkomen dat de 1% norm van de natuurlijke sterfte van de regionale populatie wordt overschreden.

Meerkoet

De landelijke staat van instandhouding van de meerkoet is gunstig, zowel voor broedvogels als voor niet-broedvogels. De aantalsontwikkeling laat sinds ongeveer 2014 weer een lichte stijging zien (bron: sovon). Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn maximaal 565 meerkoeten waargenomen, binnen een straal van 500 meter van Pampus. Dit is minder dan 1% van de totale populatie van meerkoeten in het Markermeer en IJmeer (de regionale populatie). Dit betekent dat, ook al zouden tegen alle verwachtingen in alle 565 dieren slachtoffer worden, er nog geen overschrijding van de ORNIS-norm plaatsvindt. Derhalve zijn voor de meerkoet effecten ten aanzien van de staat van instandhouding uit te sluiten.

Stormmeeuw

De landelijke staat van instandhouding voor de stormmeeuw is zeer ongunstig voor broedvogels, maar gunstig voor niet-broedvogels. In de omgeving van Pampus komen nauwelijks stormmeeuwen als broedvogel voor (bron: sovon). Tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group zijn maximaal vier stormmeeuwen waargenomen, binnen een straal van 500 meter van Pampus. Uit onderzoek van [REDACTED] (2023; Vattenfall windpark op zee, binnen UK wateren) blijkt dat meeuwen, waaronder de stormmeeuw, zeer goed in staat zijn om windturbines te mijden. Er zijn geen overvliegende stormmeeuwen waargenomen. Er wordt van beide turbines een van de rotorbladen zwart gemaakt. Dit vergroot de zichtbaarheid van het rotoroppervlak. Door deze maatregel wordt voorkomen dat de 1% norm van de natuurlijke sterfte van de populatie wordt overschreden.

Pontische meeuw

De landelijke staat van instandhouding voor de Pontische meeuw is gunstig, voor zowel broedvogels als niet-broedvogels (bron: sovon). Voor deze soort is geen informatie bekend over de natuurlijke sterfte, daarom is een fictieve sterfte van 5% per jaar van de adulte dieren in een populatie gehanteerd. Er is tijdens het watervogelonderzoek van Antea Group één Pontische meeuw waargenomen in de haven van Pampus. Er kan van worden uitgegaan dat dit gaat om een incidentele waarneming. Het aantal slachtoffers van deze soort zal derhalve zeer beperkt zijn.

Krooneend

De landelijke staat van instandhouding voor de krooneend is gunstig, voor zowel broedvogels als niet-broedvogels. De aantallen lijken zich de laatste 12 jaar te stabiliseren, dit geldt zowel voor broedgevallen als voor niet-broedvogels. Dit geldt ook voor het schaalniveau van het Markermeer en IJmeer (bron: sovon). Voor deze soort is geen informatie bekend over de natuurlijke sterfte, daarom is een fictieve sterfte van 5% per jaar van de adulte dieren in een populatie gehanteerd. In de winter verblijven krooneenden in de omgeving van Pampus, onder meer in de haven van Pampus. Dit is op ongeveer 50 meter afstand van de toekomstige turbines. Er is een positieve trend in de aantallen in de regio. De locatie waar de turbines komen vormt geen belangrijk leefgebied; de verwachting is derhalve dat er zeer weinig slachtoffers zullen vallen als gevolg van het gebruik daarvan.

Waterral

De landelijke staat van instandhouding voor de waterral is gunstig, voor zowel broedvogels als niet-broedvogels. De aantallen niet-broedvogels lijken zich de laatste 12 jaar te stabiliseren, het aantal broedgevallen neemt recent juist toe (bron: sovon). Voor deze soort is geen informatie bekend over de natuurlijke sterfte, daarom is een fictieve sterfte van 5% per jaar van de adulte dieren in een populatie gehanteerd. Bij het watervogelonderzoek van Antea Group is een broedpaar waterrallen aangetroffen, dat broedde in rietkragen aan de westrand van het eiland. De verwachting is dat waterrallen niet over het eiland vliegen (deze soort vliegt weinig), en dat er daarom zeer weinig slachtoffers vallen.

Overige soorten

Voor de overige soorten is er, evenals de eerder genoemde zangvogels en houtduif, uitgesloten dat de effecten van het windpark tot een overschrijding van 1% van de natuurlijke sterfte leidt. Derhalve zijn voor de bergeend, dodaars, grote zilverreiger, kuifeend, middelste zaagbek, rotgans, tafeleend, waterhoen, wilde eend, wintertaling, wulp en zilvermeeuw effecten ten aanzien van de staat van instandhouding uit te sluiten.

Tafeleend

Voor de tafeleend is de ontheffingaanvraag uitgebreid, omdat deze soort weliswaar niet in het Antea veldonderzoek was aangetroffen, maar de aantallen in de ruime zone rondom Pampus dusdanig groot zijn en de vliegroutes lang (tot 15 kilometer), dat aanvaringsslachtoffers niet zijn uit te sluiten. Antea Group heeft aangegeven dat er geen effecten zijn ten aanzien van de staat van instandhouding (passende beoordeling, pagina 20, versie 21 november 2023).

De landelijke staat van instandhouding voor deze soort is ongunstig; op regionale schaal (het Markermeer en IJmeer gebied) is er echter geen significante afname zichtbaar (sovon, gegevens 2016 tot en met winter 2021-2022). Wij hebben gebruik gemaakt van de adult survival rate gegevens van enkele andere eendensoorten (en deze gesteld op 0,7; zie passende beoordeling versie 21 november 2023, pagina 37). Wij zijn worst case uitgegaan van een populatie van ruim 3.400 vogels in het Markermeer-IJmeer gebied; dit is het laagste aantal in Markermeer-IJmeer aanwezige dieren gedurende de afgelopen gemeten periode). Uitgaande van de adult survival rate van 0,7 ligt dan de sterfte op ongeveer 1.024 vogels, en de 1% ORNIS norm (voor additionele sterfte) bij orde grootte 10 slachtoffers. Dit is dus beredeneerd vanuit een populatie op het schaalniveau van het Markermeer en IJmeer. Omdat niet 100% zeker is dat er niet meer slachtoffers op jaarbasis vallen, nemen wij in de vergunning voor het project een monitoringsvoorschrift voor deze soort op. In dezen verwijzen wij naar de vergunning in het kader van de gebiedsbescherming.

Om negatieve effecten van de twee turbines op vogels tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op pagina 16-17 van de *Passende beoordeling Windmolens Pampus; Potentiële effecten op vogels* (Antea Group, 9 mei 2023). Daarnaast heeft u op 14 juli 2023 een Activiteitenplan Soortbescherming ingediend.

Het betreft de volgende maatregelen:

- De turbines worden geplaatst op de zuidoostzijde van Pampus; dit is een open terrein wat zeer beperkte waarde voor vogels heeft. Uit het watervogelonderzoek van Antea Group blijkt dat de meeste watervogels aan de noordwestzijde, alsmede in de haven aan de zuidzijde van Pampus voorkomen. Met deze locatiekeuze van de turbines wordt het aantal slachtoffers reeds enigermate beperkt.
- De aanlegfase van de turbines vindt buiten het broedseizoen plaats.
- Er is een stilstandvoorziening tijdens de actieve periode van vleermuizen; daar profiteren 's-nachts vliegende vogelsoorten ook van.
- Er wordt van beide turbines een gedeelte van één van de rotorbladen zwart gemaakt. Dit vergroot de zichtbaarheid van het rotoroppervlak. Hiermee kan een reductie van het aantal aanvaringsslachtoffers tot orde grootte 70% worden bereikt, zo blijkt uit onderzoek van R. May (2020).

De door u voorgestelde maatregelen zijn grotendeels voldoende. Wij hebben aanvullende voorschriften opgenomen. Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de door u voorgestelde maatregelen en de aanvullende voorschriften wordt voorkomen dat de werkzaamheden afbreuk doen aan het streven de populaties van de soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor wij u ontheffing verlenen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wnb, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is nadelige gevolgen voor deze soorten te voorkomen.

Gesignaleerde soorten

Wij willen u erop wijzen dat in de NDFF (Nationale Database Flora en Fauna) melding wordt gemaakt van de aanwezigheid van andere vogelsoorten in of in de nabije omgeving van het plangebied. Ook worden op Pampus vogels geringd. In de NDFF aangegeven soorten zijn onder meer boomvalk, dwergmeeuw, gierzwaluw, grote mantelmeeuw, heggenmus, huiszwaluw, ijsvogel, kleine mantelmeeuw, kokmeeuw, oeverloper, roodborst, spreeuw, tjiftjaf, visdief, vink en zwarte stern (voor al deze soorten zijn er meer dan enkele waarnemingen de afgelopen 5 jaar). U heeft er echter voor gekozen om voor deze soorten geen ontheffing aan te vragen. Wij willen u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden en in de gebruiksfase verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog ontheffing voor deze soorten dient aan te vragen.

Cumulatie

Ons zijn geen projecten bekend die soortgelijke effecten hebben op soorten waar het project Windpark Pampus ook effect op heeft. In dezen is relevant te vermelden dat IJburg 2 geen effect heeft op soorten waarop Windpark Pampus een effect heeft (namelijk kuifeend en meerkoet). IJburg2 leidt weliswaar tot verstoring van meerkoeten. Hiervoor zijn mitigerende maatregelen getroffen die gemonitord worden. Er worden echter geen slachtoffers veroorzaakt. De aantallen meerkoeten zitten zeer ruim boven het instandhoudingsdoel, zodat significant negatieve gevolgen voor de meerkoet zijn uit te sluiten.

In de Passende beoordeling is het windproject Jaap Rodenburg in de provincie Flevoland opgenomen bij de cumulatieve effecten.; het betreft Jaap Rodenburg II, geopend 31 maart 2022 en bestaande uit 10 turbines (bron: persbericht vattenfall). Dit project bevindt zich op het vaste land van Flevoland nabij Almere. Daardoor zijn er geen soortgelijke effecten als dat het project op Pampus heeft. Daarnaast is in de passende beoordeling een tweetal turbines bij Uitdam opgenomen. Ook deze turbines bevinden zich op land, en hebben geen cumulerend effect ten opzichte van de turbines op Pampus.

Monitoring

In voorschrift 17 tot en met 22 is in deze ontheffing een monitoringsprogramma opgenomen. Hierin worden gedurende één jaar alle slachtoffers (van alle vogelsoorten) volgens een vastgesteld protocol in beeld gebracht. Hierbij is aangesloten bij het onderzoeksprotocol voor NIEWOHL (Monitoringsprotocol Wind op Land 2021). Dit is wel vertaald naar de specifieke situatie van het betreffende project en de omvang daarvan.

Redenen voor ons om deze monitoring op te nemen zijn de volgende:

1. De ligging van de locatie (een eiland in een zoetwatermeer dat rijk is aan vogels; deze ligging is sterk afwijkend van andere windprojecten);
2. De aanwezigheid van verschillende soorten waarvoor geen ontheffing is aangevraagd (zie paragraaf gesignaleerde soorten, ingevuld op basis van de NDFF; het gaat in deze paragraaf om soorten die meer dan incidenteel in de directe omgeving van Pampus zijn aangetroffen).
3. Het voor windturbines van klein formaat nog weinig onderzocht is wat de effecten zijn op de staat van instandhouding van soorten; onderzoek is tot dusver voornamelijk beperkt tot veel grotere turbines. Inschattingen van effecten ten aanzien van de staat van instandhouding van soorten zijn dus nog sterk gebaseerd op aannames. Dat is voor project Pampus ook het geval.

De onderzoeksinspanning is vertaald naar het schaalniveau van het project, zijnde twee turbines.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Wij wijzen u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

C3. Slotoverwegingen

Wij wijzen u erop dat als u werkzaamheden inclusief de mitigatie en compensatie niet conform de aanvraag uitvoert, zonder daarvoor een ontheffing of goedkeuring te hebben verkregen, u mogelijk in overtreding bent van de Wnb. Wij kunnen dan door middel van de oplegging van een last onder dwangsom dan wel door middel van bestuursdwang de met de wet strijdige situatie beëindigen. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Wnb bepaalde (dit zijn de bestuursrechtelijke sancties). Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd.

Verloop termijn ontheffing

Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden alsmede het gebruik waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vijf maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

D. Procedure en samenhangende besluiten

Overgangsrecht

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Wnb is hierbij komen te vervallen. Uw aanvraag is ingediend voor 1 januari 2024 onder de Wnb. Door het overgangsrecht is uw aanvraag beoordeeld en het besluit afgegeven op basis van de Wnb.

De voorbereiding van deze ontheffing heeft plaatsgevonden overeenkomstig het bepaalde in de Wnb en de daarvoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht. Wij wijzen u erop dat uw aanvraag betrekking heeft op een activiteit waarvoor mogelijk ook op grond van andere wet- en regelgeving een besluit nodig is. Tevens kunnen er overige belemmeringen zijn in het kader van ruimtelijke belangen.

E. Kennisgeving

Dit besluit wordt door ons geplaatst op www.officielebekendmakingen.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met de [REDACTED] telefoonnummer [REDACTED] of [REDACTED]@odnbn.nl. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

- Bijlagen:
- Bijlage 1 – Toekomstige locaties windturbines
 - Bijlage 2 – Tabel populaties van aangevraagde vogelsoorten
 - Bijlage 3 – minimale vereisten monitoring

Kopie: Antea Group B.V.
Rijkswaterstaat
Gemeente Gooise Meren

Rechtsbescherming

U en andere belanghebbenden kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na de datum waarop dit besluit ter inzage is gelegd, een beroepschrift indienen bij de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR Haarlem.

Het beroepschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:

- uw naam, adres, postcode en woonplaats;
- de datum;
- over welke beschikking het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
- uw handtekening.

U kunt het beroepschrift ook digitaal indienen bij de rechtbank via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl.

Het indienen van een beroepschrift schorst de werking van het besluit niet. Indien onverwijld spoed dit vereist, kunt u tijdens de beroepsprocedure de voorzieningenrechter van de rechtbank vragen een voorlopige voorziening te treffen. Voor de behandeling van dit verzoek en het beroep wordt griffierecht geheven.

Bijlage 1 – Toekomstige locaties windturbines

Figuur 1. Locaties waar de windturbines worden geplaatst.

Bijlage 2: populaties aangevraagde soorten, alsmede mortaliteitsnorm per soort

Soort	Broedvogel (b) of wintergast (w)	Instandhoudingsdoelstelling N2000?	Aantal broedvogels 2022 (broedpaar maal 2)	waarneming en Watervogel onderzoek, maximaal	Betrokken populatie (winter, regionaal)	Betrokken populatie (broed, landelijk)	Betrokken populatie (winter, landelijk)	Betrokken populatie (trek, landelijk)	Natuurlijke mortaliteit	1%-norm mortaliteit (b)	1%-norm mortaliteit (w) landelijk	1%-norm mortaliteit (w) regionaal	Adult survival rate	Overschrijding 1%-norm (b)	Overschrijding 1%-norm (w) landelijke populatie	Overschrijding 1%-norm (w) regionale populatie
Aalscholver	w	2600		38	2022	16500	54000	66250	0,12	20	65	2	0,88			ja
Bergeend	w			3		6650	51650	112500	0,12	8	62		0,885			
Boerenwalruw	b		40			340000	2	200000	0,626	2128	0		0,374			
Briduiker	w	170		3	20	4	7200	4700	0,228	0	16	0	0,772			ja
Bulzerd	w			1		15700	40000	30000	0,100	16	40		0,9			
Dodaars	w			1		2550	6750	7650					no data	no data	no data	no data
Fuut	b	170	10	155	348	13500	26150	32900	0,2	27	52	1	0,8		ja	ja
Grauwegans	w	510		10	1333	132500	610000	605000	0,17	225	1037	2	0,83			ja
Groenling	b		4			74000	300000	600000	0,557	412	1671		0,443			
Grote zaagbek	w	40		11	60		6750	3400	0,180		12	0	0,82			ja
Grote zilverreiger	w			2		380	12300						no data	no data	no data	no data
Havik	w			1			2175	6250	0,170		4		0,83			
Houtduif	b		2			43500	1500000	600000	0,393	171	5895		0,607			
IJseend	w			2		2	75	50	0,280	0	0		0,72		ja	
Kleine karekiet	b		2			220000		125000	0,530	1166			0,470			
Kraakeend	b/w	90	16	83	539	29000	107500	132500	0,280	81	301	2	0,72			ja
Krooneend	b/w	Behoud	24	8	21	480	315	635					no data	no data	no data	no data
Kuilfeend	w	18800		12	8612	18250	250000	240000	0,290	53	725	25	0,71			
Meerkoet	b/w	4500	12	565	11909	13500	435000	430000	0,299	40	1301	36	0,701			ja
Merel	b		4			700000	2500000	1000000	0,350	2450	8750		0,65			
Middelste zaagbek	w			3		50	6750	6000					no data	no data	no data	no data
Pontische meeuw	w			1		50	375	300					no data	no data	no data	no data
Putter	b		2			52000	150000	125000	0,629	327	944		0,371			
Rotgans	w			4			56200	82300	0,100		56		0,900			
Soepeend	b		10			18650	55000						no	no data	no data	no data

Soort	Broedvogel (b), wintergast (w)	Aantal broedvogels 2022 (broedpaar maal 2)	waarnemingen Watervogel onderzoek, maximaal	Betrokken populatie (broed, landelijk)	Betrokken populatie (winter, landelijk)	Betrokken populatie (trek, landelijk)	Percentage van landelijke populatie (b)	percentage van landelijke populatie (w)	1%-norm mortaliteit (b)	1%-norm mortaliteit (w)	Overschrijding 1%-norm (b)	Overschrijding 1%-norm (w)
Dodaars	w		1	2550	6750	7650		0,015	1	3		
Grote zilverreiger	w		2	380	12300			0,016	0	6		
Krooneend	b/w	24	8	480	315	635	5,000	2,540	0	0	ja	ja
Middelste Zaagbek	w		3	50	6750	6000		0,044	0	3		
Pontische meeuw	w		1	50	375	300		0,267	0	0		ja
Soepeend (komt niet voor in database beschermingsregime)	b/w	10	0	18650	55000		0,054	0,000	9	28	ja	
Waterral	w	2	0	3750	4500	6000	0,053	0,000	2	2	ja	

Bijlage 3: minimale vereisten monitoring

Algemeen:

Opdrachtgever

Uitvoerder

Periodes waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden: maand, seizoen, begin en einddatum, aantal zoekrondes, interval tussen de rondes.

Onderzocht gebied in straal en oppervlakte, voor beide turbines.

Meting:

Correctie voor intervalperiodes dat niet gezocht is.

Zekerheid van identificatie in drie klassen (w.o. soortniveau, soortgroepniveau)

Zekerheid vaststelling doodsoorzaak (zeker, waarschijnlijk, mogelijk)

Gegevens:

Sterfte vogels op soortniveau in aantallen, datum, tijd, molenummer, status van de resten, afstand tot molenvoet.

Weer:

Weerseigenschappen: temperatuur, windkracht, windrichting, neerslag (ook de extremen qua wind en neerslag).

Wie heeft gemonitord:

Organisatienaam, naam contactpersoon en email + telefoongegevens contactpersoon.

Noot

**In dit document zijn gedeeltes onleesbaar gemaakt
op grond van artikel 5 van de Wet open overheid:**

- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (naam)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (telefoonnummer)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (e-mail)
- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (handschrift)